

Ғылыми мақала

FTAMP 14.01.85

<https://doi.org/10.55956/PGBE6628>

Т.Н.Отарова*

педагогика ғылымдарының магистрі
М.Х. Дулати атындағы Тараз университеті
Тараз қ., Қазақстан
togzhan_otarova@inbox.ru

С.К.Тулбаева

педагогика және психология ғылымдарының магистрі
М.Х. Дулати атындағы Тараз университеті
Тараз қ., Қазақстан
sand.8484@mail.ru

СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСТАРЫН ҰЙЫМДАСТЫРУДАҒЫ ЦИФРЛЫҚ ПЛАТФОРМАЛАРДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

***Андатпа.** Мақалада жоғары білім беру үдерісіндегі студенттердің өзіндік жұмыстарын ұйымдастыру миссиясы мен формалары берілген. Өзіндік жұмысты орындаудағы цифрлық технологиялардың маңыздылығы мен тиімділігі жайлы баяндалған.*

***Тірек сөздер:** өзіндік жұмыс, цифрлық технологиялар, цифрлық сауаттылық, ақпараттық сауаттылық, визуалды жад, ХХІ ғасыр дағдылары.*

Кіріспе. Кәсіби қызмет саласының өзгерістерге ұшырауы және еңбек нарығындағы бәсекелестіктің жоғары болуына сай мамандардың кәсіби білімі мен даярлығына деген талаптар да күшеюде. Қазіргі білім берудің негізгі бағыттарының бірі – студенттерді дайын білім мен ғылымды ғана игертіп қоймай, сонымен қатар, олардың өз мүмкіндіктері мен білімдерін шыңдап, кәсіби өсу мақсатында білім мен ғылымды қолдану мен өндіруді меңгерулері болып табылады. Аталған бағыт бойынша студенттер қажетті ақпаратты өз бетінше тауып, оны талдай білуі қажет, яғни, бұл тұста, ақпараттық сауаттылықтың көрініс тауып отырғаны

байқалады, сонымен қатар, проблемаларды анықтай отырып, оларды ұтымды шеше білу жолдарын қарастыру, яғни, осы тұста, сын тұрғысынан ойлаудың іске қосылары анық. Білім беру үдерісінің сапасын жоғарылатуға арналған студенттің өзіндік жұмыстары - қазіргі заман талабына сай ХХІ ғасыр дағдыларымен қаруланған маман қалыптастыруға қосар үлесінің зор екендігі айқындалып тұрғандай.

«Өзіндік жұмыс» ұғымына бірқатар зерттеушілер (А.А.Вербицкий, Е.Н. Гусарова, Е.М. Гутник, Н.В. Дроздова, И.А. Зимняя, И.Г. Кириллова, А.П. Лобанов, А.А. Миролубов, Н.А.

Ролубовь, Н.А. Ролубовь, С.В. Вдина, т.б.) түрлі анықтамалар ұсынған

А.А.Миролюбовтың пайымдауы бойынша [1], «өзіндік жұмыс – бұл тікелей оқытушының қатысуынсыз, алайда, оның нұсқауы бойынша сабақтан және мектептен тыс үй жұмыстарында және үйде оқушылардың жеке немесе ұжымдық іс-әрекетінің алуан түрі». Ал, А.П. Лобанов [2] бұл пікірге мүлде қарама-қайшы, «өзіндік жұмыс - олар оқытушының басқарылуымен жүзеге асатын жұмыс түрі», - деп нақтылайды. Осы жұмысымызға арқау болып отырған бұл ұғымды - дербестікті қалыптастыратын оқу әрекетінің нақты түрі ретінде қарастырған зерттеушілердің бірі К.К.Платонов [3], келесідей тұжырымға тоқталған, «жетекшінің тікелей басшылығынсыз және көмегінсіз студенттің өз қызметін жүйелеу, жоспарлау және реттеу қабілеті»

Жоғарыда ұсынылған ғалымдардың анықтамаларына сүйене отырып, біз мынадай тұжырымға тоқтадық, бұл студенттің жеке өзін-өзі тәрбиелей алатын іс-әрекетінің түрі және алған білімдері мен жаңа дағдыларды меңгере отырып, берілген тапсырманы шығармашылық бағытта орындау, білімі мен ой-өрісін кеңейтіп, толықтыру әрекеті.

Студенттердің өзіндік жұмысы дербестік, дидактикалық және шығармашылық бағыттылық, мақсатқа бағытталған жоспарлау, тұлғаға бағытталған және белсенділік ұстанымдарына негізделген.

Студенттердің өзіндік жұмыстарын ұйымдастыруда цифрлық білім беру ресурстарын пайдаланудың маңызы өте зор. Сонымен қатар, цифрлық білім беру ресурстары білім беру мазмұнын анықтайтын, электрондық оқыту жүйесі компоненттерінің бірі болып табылады. Білім берудің жоғары сапасын қамтамасыз ету үшін, цифрлық

технологиялар оқу үдерісінде де, өмірдің барлық саласына да белсенді енуде. Цифрлық және инновациялық технологиялардың қолданылуы студенттердің бойына тұлғалық қасиеттерді, жұмсақ және қатты дағдыларды (soft and hard skills) дамытуды көздейді.

Заманауи цифрлық технологиялар бүкіл әлем бойынша университеттер мен басқа да оқу орындарын дамытудың жаңа құралдарын ұсынады. Цифрландыру жинақталған тәжірибе мен біліммен алмасу мүмкіндігін береді, бұл адамдарға күнделікті өмірде көбірек білуге және негізделген шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді.

Сурет-1. Білім беру үдерісінде цифрлы платформалардың қолданылуы

Өзіндік жұмыстарды орындау барысында цифрлық және мультимедиялық технологияларды пайдалану жұмыстың өнімділігін, тартымдылығын арттырып қана қоймай, қазіргі таңда өзекті болып келетін цифрлық сауаттылықты, медиасауаттылықты және ақпараттық-технологиялық құзыреттіліктің де дамуына өз септігін тигізеді анық.

Цифрлық технологиялар – анимациялық компьютерлік графикамен, дыбыспен, бейне кадрлармен, статикалық мәтіндермен және кескіндермен бір уақытта жұмыс істеуге мүмкіндік береді. Студентке бір уақытта әртүрлі ақпараттық арналар әсер етеді, ал, бұл өз кезегінде, өзіндік жұмыстың сәтті орындалуына жол ашады.

Өзіндік жұмыстарды орындау барысында, цифрлық технологияларды қолдану студенттерге шексіз мүмкіндіктер туғызады. Виртуалды модельдермен жұмыс, бейне, анимация, дыбыс, графика тақырыпқа назар аударады. Бұл құрылғылардың көмегімен, тәжірибеде іске асырылмайтын элементтерді қолдануға болады: gif-суреттер желідегі жұмысты әрлеу, айқындау құралы ретінде, ақпаратты түрлендіру мақсатында бейнеклиптер, голографиялық кескін объектілерін пайдалануға да болады.

Кинестетикалық еске сақтау визуалды жадқа қарағанда ұзағырақ еске сақталатынын ескерсек, цифрлық технологияларды өзіндік жұмысты орындауда қолдану өте тиімді болары анық. Сондықтан білім беру үрдісінің бір бөлігі ретінде қолданылып жүрген өзіндік жұмысты орындау барысында студенттер жеке графикамен, бейне және дыбыспен жұмыс істеуге мүмкіндік берілуі қажет. Сонымен қатар, өзіндік жұмыстар студент өзі автор болғандықтан, оның шығармашылық және сыни ойлауы дамиды, яғни, өзіндік жұмысты орындауда цифрлық платформалар мен технологияларды қолдану ойлау процесін құрылымдауға өз үлесін қосады.

Студенттердің өзіндік жұмысы қарқынды ойлауды, әртүрлі танымдық тапсырмаларды шешуді, іс қағаздарын жүргізуді, оқу және басқа да ақпаратты түсінуді де есте сақтауды қажет етеді. Мұндай жұмыстың маңызы зор: бұл студенттерді алдағы іс-әрекетке теориялық және практикалық дайындауда қажетті білім, білік, дағды, моральдық-психологиялық қасиеттерді қалыптастырудың маңызды факторы болып келеді. Кең мағынада өзіндік жұмыс деп студенттердің аудиториядан тыс және аудиториялық оқу кезіндегі

барлық дербес әрекеттерінің жиынтығы ретінде түсіндіріледі. Ал сабақтан тыс өзіндік жұмыстың маңызы зор, өйткені ол оқушылардың шығармашылық белсенділігі мен ынталылығының көрсеткіші болып табылады.

Студенттер өз бетімен жұмыс істеуге қажетті білім, білік, дағдыларды ғана емес, сонымен бірге қызығушылық танытуды, өз бетінше танымдық іс-әрекетке қажеттілікті қалыптастыруы да маңызды болып табылады. Студенттің өзіндік жұмысының нәтижесі оның білім деңгейін және кәсіби құзыреттілік деңгейін көтеруіне көмектесетіні айқын.

Технологияны қолдануды білу – өмірлік дағды және сауаттылықтың маңызды түрі. Қазіргі уақытта білім беру саласына ақпараттық технологияларды енгізу процесі жүріп жатқандығы жөнінде жоғарыда айтылған болатын. Бұл көп уақыт пен күш-жігерді қажет етеді, бірақ соңында «технология – жаңа білім мен жаңа тәжірибеге апаратын жол». Уақыт өте келе технологияны қолдану оқытушы мен студенттерге де үйреншікті және оңай болады.

Студенттер өзіндік жұмыстарды орындау барысында - бейне өңдеу және дыбысты өңдеу бағдарламаларын да қолдана алады. Мысалы, мультимедиялық контентті жасау үшін келесідей бағдарламалар мен технологиялар VideoPad, Video Editor бағдарламасы арқылы бейнеклиптерді өңдеуге болады [5].

Скринкаст – компьютер экранында көрсетілетін ақпараттың сандық бейне-жазбасы, басқаша айтқанда, көбінесе дауыстық пікірлермен бірге жүретін «бейне экранды түсіру». Бұл технология экранда не болып жатқанын дауыспен түсіндіре отырып, реттілігімен жұмысты жазуға мүмкіндік береді. Скринкаст жасауға арналған көптеген бағдарламалар бар. Солардың бірі - OBS Studio деп

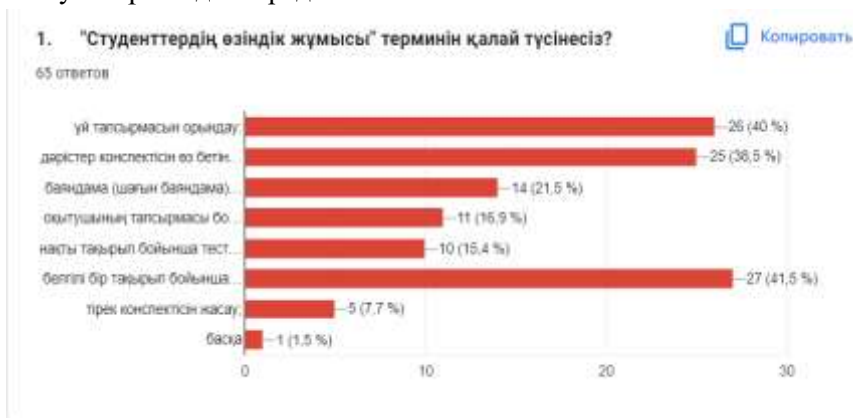
аталатын бағдарлама, студенттер алдын ала дайындалған суреттерді, бейнелерді, презентация-ларды қолдана отырып, материалдардан тапсырмаларды орындай алады [6].

Тағы да қызықты технологиялардың бірі - бейне жазу (бұл анимация және арнайы эффектілермен толықтырылған сурет пен қызықты оқиғаның үйлесімінен тұратын динамикалық қолмен салынған бейне). Бұл құбылыстың танымал болуы бірнеше себептерге байланысты. Ең алдымен, бейнежазушылар назар аударады және оны ұзақ уақыт бойы ұстай алады. Өз стилінде олар бейнебаяндардан өте ерекшеленеді. Танымалдықтың тағы бір себебі, бейне скрипт көрерменді болып жатқан оқиғаға тарта отырып, қатысу әсерін жасайды. Сюжет шынайы түрде, көрерменнің көз алдында өрбіп жатқандай болады.

Бұл жоғарыда аталған цифрлы технологиялық ресурстардың барлығы оқытушыны алмастыра алмайды, бірақ оқытушыға қосымша материалдарды ұсынады, студенттің өз бетімен өздік жұмыстарды орындауына, студент назарын аса маңызды мәселеге аударуға, пәнге деген қызығушылықтарымен және т.б. құбылыстармен байланыстыруын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Зерттеу шарттары мен әдістері. Студенттер арасында «Студенттің өзіндік жұмысын орындау барысында цифрлық ресурстарды қолданудың маңыздылығы» тақырыбында сауалнама жүргізілді. Сауалнамаға барлығы 65 студент қамтылды.

Зерттеу нәтижелері. Бірінші студенттердің өзіндік жұмысы терминін қалай түсінесіз? сұрағы бойынша студенттер төмендегідей жауап берді: ең жоғары пайыз көрсеткіші келесі сұрақ бойынша болды белгілі бір тақырып бойынша презентация құрастыру – 41.5% және үй тапсырмасын орындау – 40% пайызды көрсетті. Келесі жауаптар дәрістер конспектісін өз бетінше пысықтау – 38.5%; баяндама (шағын баяндама) дайындау – 21,5%; оқытушының тапсырмасы бойынша эссе бойынша жұмыс – 16,9%; нақты тақырып бойынша тесттер құрастыру – 15,4%; тірек конспектісін жасау – 7.7%; басқа – 1,5% (сурет 2). Сауалнама нәтижесі көрсеткендей студенттердің өзіндік жұмысы көбінесе презентация даярлау және де қосымша ақпараттарды ізденуден тұрады.

Сурет- 2. Студенттердің өзіндік жұмысы туралы түсініктер

Сауалнамада келесі сұрақ студенттердің СӨЖ орындау барысында цифрлық ресурстарды қаншалықты

қолданатыны және оның маңыздылығы туралы болды. Алынған жауаптар келесідей нәтиже берді: маңызды –

Студенттердің өзіндік жұмыстарын ұйымдастырудағы цифрлық платформалардың маңыздылығы

64,6%; маңызды емес – 24,6%; жауап бере алмаймын – 9,2% (сурет-3). Студенттердің СӨЖ орындау барысында цифрлық ресурстарды жиі қолданатыны және ақпараттық-коммуникациялық

технологияларды маңыздылығы айқындалды. Алайда бұл ресурстарды қолданбайтын студенттер де бар екені анық болды.

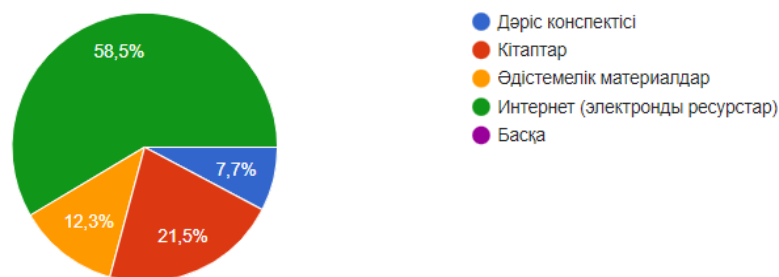
Сурет-3. СӨЖ орындауда қолбанылатын цифрлық ресурстар

Келесі сұрақ студенттердің *өзіндік жұмысқа дайындық кезінде оқу ақпаратының негізгі көзі* интернет деп көрсеткен респонденттер саны – 58,5% - ды құрады, бұл өте жоғары көрсеткіш басқа ақпарат көздерімен салыстырғанда айтарлықтай айырмашылық бар. Келесі ақпарат көздері ретінде кітаптар - 21,5%;

әдістемелік материалдар – 12,3%; дәріс конспектісі -7,7% көрсетті (4-сурет). Сауалнама нәтижесінен байқағанымыз студенттер өзіндік жұмысты орындау барысында аудиториядағы дәріс конспектісіне көп көңіл бөлмейтіні анықталды.

3. Өзіндік жұмысқа дайындық кезінде Оқу ақпаратының негізгі көзі?

65 ответов

Сурет – 4. Ақпарат көздері

Сауалнамада студенттердің *өзіндік жұмысының қандай интерактивті формаларын ұнататыны* туралы жауап алынды. Жауап негізінде мульти-

медиялық презентациялар – 52,3%; ойындар – 29,2%; кейстерді талдау – 4,6%; жобалар мен конкурстар -3,1%; олимпиадалар мен конференциялар –

1,5% көрсетті (сурет. Студенттер өзіндік жұмыстың мультимедиялық презентация

жасау форматын ұнататынын және жиі қолданыста екендігі анықталды.

4. Өзіндік жұмыстың қандай интерактивті формалары ұнайды?

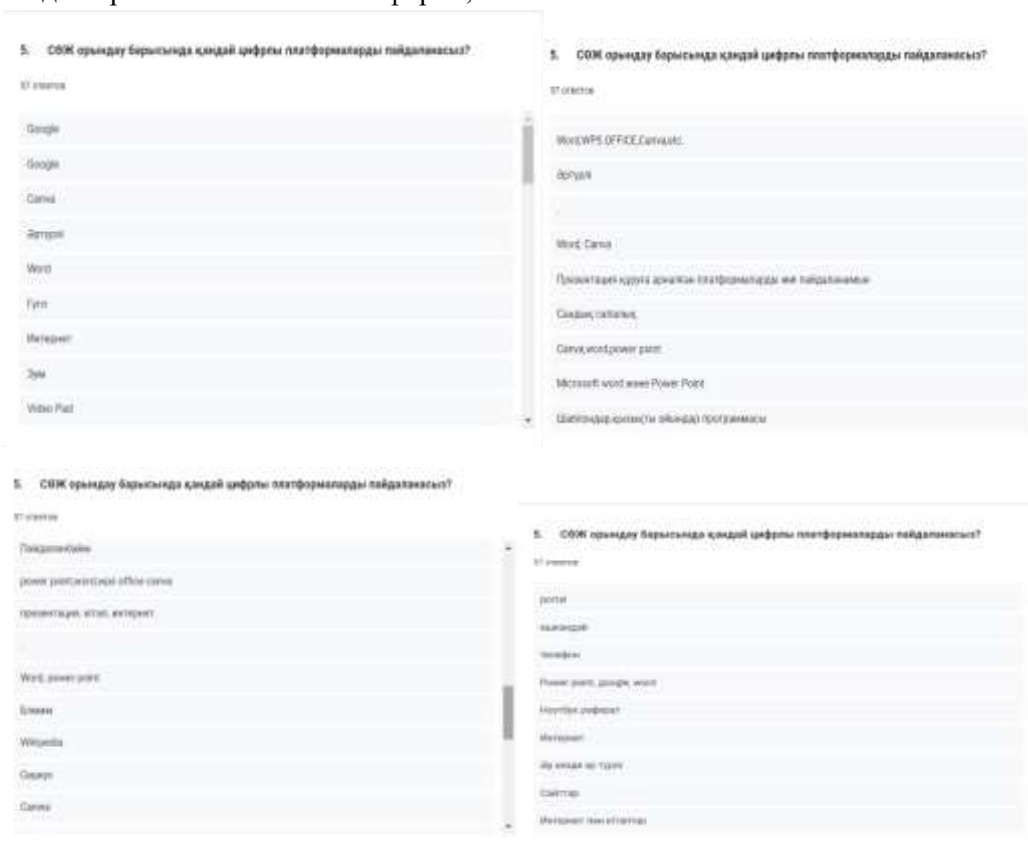
65 ответов

Сурет-5.СӨЖ-дің интерактивті формалары

Сауалнамада студенттердің СӨЖ орындау барысында қандай цифрлы сервис, платформаларды пайдаланатыны туралы сұрақ қойылды. Студенттер арасында бірнеше танымал платформа,

сервис бар екені анықталды. Олардың арасында (сурет -6) Google, Canva, Video Pad, Chrome, Microsoft word, Power Point, ZOOM және т.б. бар.

Сурет-6. Цифрлық платформалардың қолданылу жағдайы

Ғылыми нәтижелерді талқылау.
Жалпы сауалнама нәтижесі бойынша

СӨЖ оқу процесінің ажырамас бір бөлігі екенін байқауға болады. Оқу процесінде

студенттер дәріс, практикалық сабақтармен қатар өзіндік жұмысты да қатар орындайтыны айқын. ЖОО-ы студенттері өзіндік жұмысты орындау барысында цифрлық ресурстарды жиі қолданатыны және студенттер арасында бірнеше танымал цифрлы сервис, платформалар бар екенін байқауға болады. Студенттердің өзіндік жұмыстарын ұйымдастырудағы цифрлық платформалардың маңыздылығы анықталды.

Қорытынды. Жоғарыда аталып өткен қызметтерді пайдалану гиперсілтемелі презентациялар, подкасттар мен бейнематериалдарды пайдалану, өзіндік жұмыстың мазмұнына үлкен әсер ететін тиімді құрал екендігі анық, сондай-ақ, студенттердің

қызығушылықтарын арттыру тәсілдерінің бірі. Цифрлық технологияларды қолдану оқытушы үшін де, студент үшін де жаңа мүмкіндіктердің бастауы. Презентациялар, подкасттар, әртүрлі графикалық формаларда мүмкіндігінше көп ақпаратты қамтуға көмектесетін алуан түрлі құралдар түрлі кәсіби тақырыптар бойынша әр сабақты түрлендіріп, жарқын және есте қаларлық етеді.

Оқытушылар мен студенттердің цифрлық құралдар мен материалдарды практикабарысында қолдануы қазіргі білім беруде оларды сәтті қолданудың ақиқаты да, болашағы да болып табылады. Цифрлық оқыту технологияларының оқу әлеуеті зор болатынына кәміл сенеміз.

Әдебиеттер тізімі

1. Зимняя, И.А. Компетентность и проблемы ее формирования в системе непрерывного образования. [Текст] / И.А. Зимняя // Материалы XVI научно-методической конференции «Актуальные проблемы качества образования и пути их решения». — М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2006. — 130 с.
2. Платонов, К.К., Голубев Г.Г. Психология [Текст] / Платонов К.К., Голубев Г.Г./ – М.: Высшая школа, 1977 – 288с.
3. Резникова, Ю.Г. Формирование у студентов младших курсов пединститута готовности к самостоятельной работе: [Текст]: Автореф. дис... канд. пед. наук. – Новосибирск, 1995. – 19 с.
4. Оразбакова, Г.О. Активация самостоятельной деятельности студентов через срс и срсп. [Текст] / Г.О. Оразбакова // ВЕСТНИК КАЗНМУ №3-2015.-. с.432-433
5. Применение информационно-коммуникационных технологий в образовании [Электронный ресурс]: электронное учебно-методическое пособие / А. В. Сарафанов, А. Г. Суковатый, И. Е. Суковатая и др. Красноярск: ИПЦ КГТУ. 2006. Режим доступа: <http://window.edu.ru/resource/923/60923/files/book2.pdf>. Использование цифровых технологий в образовательном процессе высшей школы Карабельская И. В. (дата обращения: 12.01.2023).
6. Шефер, Е. А. Использование цифровых технологий в образовательном процессе [Электронный ресурс]: непосредственный // Молодой ученый/ Е. А. Шефер/ 2021. - № 16 (358). - С. 22-25.Режим доступа: <https://moluch.ru/archive/358/79973/> (дата обращения: 12.01.2023).

Т.Н.Отарова*, С.К.Тулебаева - Таразский университет им.М.Х.Дулати, г.Тараз, Казахстан.

ВАЖНОСТЬ ЦИФРОВЫХ ПЛАТФОРМ В ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ

Аннотация В статье представлены миссия и формы организации самостоятельной работы студентов в процессе высшего образования. Освещена важность и эффективность цифровых технологий в выполнении самостоятельной работы.

Ключевые слова: самостоятельная работа, цифровые технологии, цифровая грамотность, информационная грамотность, зрительная память, навыки XXI века.

T.N.Otarova*, S.K.Tulebaeva - M.Kh.Dulaty Taraz University, Taraz, Kazakhstan.

THE IMPORTANCE OF DIGITAL PLATFORMS IN THE ORGANIZATION OF INDEPENDENT WORK OF STUDENTS

Abstract. The article presents the mission and forms of organization of independent work of students in the process of higher education. The importance and effectiveness of digital technologies in performing independent work is highlighted.

Keywords: independent work, digital technologies, digital literacy, information literacy, visual memory, skills of the XXI century.

References

1. Zimnaya, I.A. Kompetentnost' i problemy ee formirovaniya v sisteme nepreryvnogo obrazovaniya. [Competence and the problems of its formation in the system of continuing education] / I.A. Zimnaya // Materials of the scientific and methodological conference "Actual problems of the quality of education and ways to solve them". — M.: Research Center for quality problems of training specialists, 2006. – 130 p.
2. Platonov, K.K. Psihologiya [Psychology] / Platonov K.K., Golubev G.G./ – M.: Higher School, 1977 – 288 p.
3. Reznikova, Yu.G. Formirovanie u studentov mladshih kursov pedinstituta gotovnosti k samostoyatel'noj rabote [Formation of readiness for independent work among undergraduate students of the Pedagogical Institute]: Abstract. dis... Candidate of Pedagogical Sciences. Novosibirsk, 1995. – 19 p.
4. Orazbakova, G.O. Aktivaciya samostoyatel'noj deyatel'nosti studentov cherez srs i srsp [Activation of students' independent activity through srs and srsp] / G.O. Orazbakova // BULLETIN OF KAZNMU No.3-2015.-. pp.432-433
5. Primenenie informacionno-kommunikacionnyh tekhnologij v obrazovanii [Application of information and communication technologies in education] [Electronic resource]: electronic educational and methodological manual / A.V. Sarafanov, A. G. Sukovaty, I. E. Sukovataya, etc. Krasnoyarsk: CPI of KSTU. 2006. Access mode: [http://window.edu.ru/resource/923/60923/files/book2 . pdf](http://window.edu.ru/resource/923/60923/files/book2.pdf). The use of digital technologies in the educational process of higher education I. V. Karabel'skaya (date of application: 12.01.2023).

6. Schaefer, E. A. Ispol'zovanie cifrovyyh tekhnologij v obrazovatel'nom processe [The use of digital technologies in the educational process] [Electronic resource]: // Young scientist/ E.A.Schaefer / 2021. — No. 16 (358). — Pp. 22-25. Access mode: <https://moluch.ru/archive/358/79973/> / (date of access: 12.01.2023).

29.11.23 ж. баспаға түсті.

18.07.24. ж. түзетулермен түсті.

03.12.24 ж. басып шығаруға қабылданды.

Мақалаға сілтеме:

Отарова, Т.Н. Студенттердің өзіндік жұмыстарын ұйымдастырудағы цифрлық платформалардың маңыздылығы [Мәтін] / Т.Н. Отарова, С.К. Тулебаева // Dulaty University Хабаршысы. — 2024. - №4. — Б.35-43
<https://doi.org/10.55956/PGBE6628>

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC) license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).